

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต
ข้อมูล ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายเสรี อุดมลาม

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๗๙/๙ หมู่ที่ ๒ ตำบลปากลอก อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ๘๓๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๗๙๓๖๕๕ Facebook เสรี อุดมลาม Line @saree

เกิด พ.ศ. ๒๕๔๗

ปัจจุบันอายุ ๗๐ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๐๐,๐๐๐.- บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ลำไย ดินผสมพร้อมปลูก ต้นกล้าพันธุ์พืช

๒. แพลงเรียนรู้ มีจำนวน ๖ แพลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ การผลิตและขยายพันธุ์พืช

๒.๒ การทำน้ำหมักชีวภาพ

๒.๓ การทำดินผสมพร้อมปลูก

๒.๔ การประมง

๒.๕ การจัดทำบัญชีครัวเรือน / บัญชีฟาร์ม

๒.๖ การผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ การผลิตและขยายพันธุ์พืช

๓.๒ การทำน้ำหมักชีวภาพ

๓.๓ การทำดินผสมพร้อมปลูก

๓.๔ การประมง

๓.๕ การจัดทำบัญชีครัวเรือน / บัญชีฟาร์ม

๓.๖ การผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๑๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. Zoning

๒. การลดต้นทุน
๓. การเพิ่มผลผลิต
๔. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต
๕. การจัดทำมาตรฐานการผลิต GAP
๖. การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เศรษฐกิจพอเพียง
๒. เกษตรผสมผสาน
๓. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
๒. วิสาหกิจชุมชน
๓. อาชีพเสริมเพิ่มรายได้

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตลำไยตามมาตรฐาน GAP ซึ่งคุณเสรี อุดมลาภ ถือเป็นเกษตรกรรายแรกที่ทำกำการปลูกลำไยในจังหวัดภูเก็ตแล้วมีผลผลิต โดยปกติสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ ในราคา ๑๐๐.- บาท/กิโลกรัม โดยทำกำการปลูกลำไยในพื้นที่ ๕ ไร่ โดยมีกระบวนการดังนี้

๑. กำการปรับสภาพพื้นที่ : เช่นกำการไถพรวนดิน กำการใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก และปรับสภาพ pH ดินให้เหมาะสม กำการเตรียมแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อกำการผลิตตลอดฤดูกาล
๒. กำการคัดเลือกพันธุ์และกำการปลูก : เลือกพันธุ์ลำไยที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยคุณเสรี อุดมลาภเลือก พันธุ์อีดอ โดยมีการซื้อต้นพันธุ์จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ และทำกำการปลูกในระยะ ๔X๔ เมตร
๓. กำการดูแลรักษาต้นลำไย : กำการใส่ปุ๋ย ตามระยะพัฒนาการของดอก โดยใช้ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสม ตามค่าวิเคราะห์ดิน พร้อมบันทึกกำการใช้ปุ๋ย กำการให้น้ำตามระยะพัฒนาการดอกตามความต้องการของพืช นอกจากนี้ยังมีการตัดแต่งทรงพุ่มที่เหมาะสม เพื่อควบคุมทรงพุ่ม ลดโรคและเพิ่มให้แสงส่องผ่านถึงบริเวณราก
๔. กำการป้องกันกำกำจัดศัตรูพืช : สำรวจแปลงอย่าสม่ำเสมอ ใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น และเลือกใช้สารที่ได้รับอนุญาตพร้อมเลขทะเบียนกำกับตามมาตรฐาน GAP และจัดทำบันทึกกำการใช้สารเคมีทุกครั้ง
๕. กำการจัดการผลผลิต : เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อผลแก่เต็มที่ มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ให้ผลผลิตช้ำหรือแตก คัดแยกและบรรจุผลผลิตอย่างสะอาดถูกสุขลักษณะ ไม่วางผลผลิตกับพื้นโดยตรง
๖. ความปลอดภัยและสุขลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน : สวมเครื่องมืออุปกรณ์ป้องกันในกำการบริหารจัดการแปลง กำการใช้ถุงมือ หน้ากาก และสวมชุดป้องกันขณะใช้สารเคมี มีการจัดเก็บสารเคมีอย่างเหมาะสม แยกชัดเจน ล้างมือก่อนและหลังกำการปฏิบัติงาน และจัดให้มีสุขลักษณะที่เหมาะสม
๗. กำการบันทึกและตรวจสอบย้อนกลับ : ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลสำคัญทั้งหมดและเก็บรวบรวมไว้อย่างน้อย ๒ ปี
๘. กำการตรวจประเมินและกำการรับรอง : เมื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้ง ๘ ข้อแล้ว จึงขอรับรองกำการตรวจประเมินแปลงกับกรมวิชาการเกษตร และเมื่อได้ใบรับรองแล้ว ก็ดำเนินการต่อทะเบียนก่อนหมดอายุ

เทคนิคการปลูกลำไย

การปลูก

ลำไยที่ปลูกพันธุ์พวงทอง ระยะปลูก ๔ x ๔ เมตร โดยจะมีการตัดแต่งทรงพุ่มอยู่เรื่อยๆไม่ให้ต้นสูง จะช่วยในการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้สะดวกด้วย

เทคนิค โดยจะดัดกิ่งให้อยู่ในแนวนอน

หลุมปลูก ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกอย่างเดียว แต่บางครั้งก็ผสมโดโลไมท์

เมื่อลำไยอายุ ๒ ปีก็เริ่มให้ผลผลิต ทางสวนของคุณเสรีจะมีการบังคับการออกดอก เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด ตามเทศกาล ทางสวนจึงขายผลผลิตได้ในราคาสูง ลำไยออกดอก ๖ เดือนก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

การดูแลรักษา

- ปีแรกไม่ใส่ปุ๋ย แต่จะใช้น้ำหมักรด
- ปีที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ สูตร ๔๖-๐-๐ โดยใส่ ๒ เดือนครั้ง ครั้งละ ๑ กิโลกรัม
- ช่วงแตกยอดจะมีแมงนูนกินยอดลำไย กำจัดโดยใช้เซฟวิน ๘๕ ฉีดพ่น
- ฉีดพ่นโซเดียมคลอไรด์ อัตราส่วน ๑ กรัม/ น้ำ ๑ ลิตร เพื่อเร่งการออกดอก
- ช่วงติดผลพ่นแคลเซียมโบรอน ๒๐ ซีซี/น้ำ ๒๐ ลิตร เพื่อให้เปลือกลำไยแข็ง ป้องกันการแตกของเปลือก
- การให้น้ำ มีการติดตั้งสปริงเกอร์ทั่วสวน และต้องให้น้ำตลอดปี
- การตัดแต่งทรงพุ่มหลังการเก็บเกี่ยว

ผลผลิต

ลำไยในสวนของคุณเสรีให้ผลมา ๒-๓ ครั้ง และผลผลิตมีปริมาณเป็นที่น่าสนใจ ขนาดลูก ๓.๕ ซม. เป็นขนาดจัมโบ้ หวานกรอบ เนื้อหนา การผลิตลำไยของสวนไม่พอจำหน่าย โดยจะมีพ่อค้ามาสั่งจองถึงสวน ขายปลีกตามงานเทศกาล และการออกนิทรรศการต่างๆ

รูปแบบในการถ่ายทอดความรู้ สามารถทำได้โดยการบรรยายและศึกษาดูงาน ณ แปลงสาธิตได้ โดยมีคุณเสรี อุดมลาภ เกษตรกรต้นแบบ เป็นวิทยากร

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนนั้น คุณเสรี อุดมลาภ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร โดยการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรผ่านแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลปากคลอง นอกจากนี้ยังมีการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการเกษตรในระดับหมู่บ้านเพื่อวางแผนพัฒนาการเกษตรเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังเข้าร่วมขับเคลื่อนภาคการเกษตรโดยการเป็นเกษตรกรต้นแบบ ในการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ทั้งในระดับอำเภอ และในระดับจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ขั้นตอน	รายละเอียด
๑. ประชุมร่วมวางแผน	สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น ร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายอื่น
๒. การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ปัญหา จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ความเสี่ยง ของพื้นที่
๓. การกำหนดเป้าหมาย	ระบุวัตถุประสงค์ กิจกรรม ผลผลิต/ผลลัพธ์ที่ต้องการ
๔. การจัดทำแผนรายศูนย์	ระบุชื่อกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา งบ
๕. เสนอแผน	รับรองแผนโดยคณะกรรมการ ศพก.
๖. ติดตามและประเมินผล	จัดระบบติดตามและรายงานความก้าวหน้า/อุปสรรค

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

จากชีวิตพนักงานบริษัทเอกชน ที่ทำงานอยู่ในระบบที่มีกรอบ มีเวลาทำงานแน่นอน มีรายได้ประจำ แต่ก็มีข้อจำกัดมากมาย ทั้งเรื่องเวลา สุขภาพ และความอึดอัดในหน้าที่การงาน ผมเริ่มตั้งคำถามกับตัวเองว่า “ถ้าวันหนึ่งหยุดทำงาน แล้วเราจะอยู่อย่างไร?”

ผมมีที่ดินว่างอยู่ ๕ ไร่ใน ตำบลปากคลอง อำเภอธวัชชัย จังหวัดภูเก็ต ซึ่งแต่เดิมครอบครัวเคยใช้ปลูกมะพร้าวบ้าง ฝรั่งบ้าง แต่ผมมองเห็นศักยภาพของผืนดินตรงนั้น จึงเริ่มศึกษาแนวทางการเกษตร โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะทำเกษตรแบบปลอดภัย เพื่อความมั่นคงในระยะยาว และไม่สร้างภาระให้กับสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ลำไยไม่ใช่พืชที่คุ้นเคยในภูเก็ต แต่ผมศึกษาจนเห็นว่า ถ้าเราบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ลำไยก็สามารถเติบโตได้ดีในพื้นที่นี้ และมีโอกาสทางการตลาด ผมจึงเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ตั้งแต่พื้นฐาน ตั้งแต่เรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย ไปจนถึงมาตรฐาน GAP

ผมลงมือทำดินผสมเอง วางระบบน้ำตามความต้องการของพืช ใช้ปุ๋ยตามระยะพัฒนา และจดบันทึกทุกขั้นตอน เพราะผมเชื่อว่า “ถ้าอยากทำเกษตรให้ยั่งยืน ต้องทำแบบคนรู้จริง ไม่ใช่แค่ลองผิดลองถูกไปเรื่อย ๆ”

วันนี้สวนลำไยของผมเริ่มให้ผลผลิตตามแผน มีผลตอบรับดีจากตลาด และที่สำคัญ ผมกลายเป็นเกษตรกรต้นแบบให้เกษตรกรคนอื่นได้มาเรียนรู้ ได้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนจากเกษตรแบบเดิม ๆ ไปสู่เกษตรวิชาการนั้น ทำได้จริง ไม่ต้องรอใคร และเริ่มได้ตั้งแต่วันนี้

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ในช่วงที่ทำงานที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีไปเจอแม่ค้าขายต้นไม้แนะนำให้ปลูกลำไย จึงได้ลองซื้อมาปลูก และศึกษาข้อมูลการปลูกลำไยอย่างจริงจัง ทำให้พบวิธีการทำให้ลำไยติดผลได้ดีในพื้นที่ภาคใต้ อย่างจังหวัดภูเก็ต ลำไยในสวนให้ผลครั้งแรกดีมาก ผลตอบรับของตลาดก็ดีมากเช่นกัน ในช่วงนั้นคุณเสริมยังทำงานประจำจึงสามารถ

มาดูแลการปลูกลำไยแคในช่วงเวลาที่ว่างจากงานเท่านั้น แต่ก็ได้ศึกษาข้อมูลลองผิดลองถูกในการปลูกลำไย และผลตอบรับของตลาดเป็นที่น่าพอใจ จึงคิดว่าลำไยน่าจะมาถูกทาง ในปี ๒๕๕๔ จึงตัดสินใจโค่นขนุนแล้วปลูกลำไยมากขึ้น ลำไยในสวนจึงมีอายุแตกต่างกัน ลำไยในสวนของคุณเสรีให้ผลมา ๒-๓ ครั้ง และเป็นที่น่าพอใจ ขนาดลูก ๓.๕ ซม. ขนาดจัมโบ้ หวาน เนื้อหนา สามารถสู้กับภาคเหนือได้สบาย ซึ่งจะหวานกว่า เพราะภูเก็ตเป็นดินทับถม ชายทะเลเก่า มีโซเดียมมาก

จากที่คุณเสรีเป็นคนชอบศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ และได้ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว จึงได้มีแนวคิดทำการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ ลดความเสี่ยงความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ คุณเสรีจึงได้ทำการเกษตรหลายอย่าง โดยการปลูกพืชที่หลากหลายร่วมกับการเลี้ยงสัตว์และการประมงในที่ดินของตนเอง โดยเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความเหมาะสมของพื้นที่ มีการจัดการทรัพยากรที่ดินทุน แรงงาน อย่างประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลผลิตและการมีรายได้อย่างต่อเนื่อง โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการ ดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก หัวใจสำคัญของการทำการเกษตรคือ “ต้องมั่งคั่ง” คุณเสรีจึงได้การขุดสระน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้ในสวนไม้ผล พืชผักในสวน และเลี้ยงปลา

การทำการเกษตรของสวนเน้นในเรื่องการผลิตที่มีความหลากหลาย จึงเริ่มปลูกผลไม้แบบผสมผสาน ทั้งมังคุด ลองกอง ทุเรียน จำปาตะไคร้เม็ด มะนาว และพืชผักต่างๆ เช่น ผักเหมียง ผักหวานป่า ผักสวนครัวต่างๆ แต่เมื่อจำปาตะไคร้เริ่มจะให้ผลก็เจอกับปัญหา รากเน่าในจำปาตะไคร้ จึงได้ค้นคว้าหาความรู้และประสานไปยังสำนักงานเกษตรอำเภอถลาง เพื่อนำเชื้อไตรโคเดอมามาใช้ ก็ปรากฏว่าได้ผล จากการที่เจอปัญหารากเน่าในจำปาตะไคร้เม็ดในวันนั้น ทำให้รู้ว่าการทำอาชีพเกษตรจำเป็นมากที่จะต้องมีความรู้ ทั้งเครือข่ายที่เป็นเกษตรกรด้วยกัน และหน่วยงานของภาครัฐ

เมื่อผลไม้ในสวนเริ่มให้ผลผลิต และสวนเริ่มเป็นที่รู้จัก และสนใจของบุคคลภายนอก จึงได้เริ่มมาตอนกิ่งพันธุ์ขายเพิ่มรายได้ในสวน ทุกอย่างเริ่มเป็นรูปเป็นร่างจึงหันมาชักชวนเกษตรกรในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในชื่อพืชผักและไม้ผลป่าคลอก เพราะจากการสังเกตเห็นว่าเกษตรกรรายอื่นยังขาดความรู้ในการทำการเกษตร ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ตลอดระยะการปลูก และได้สร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันแก้ไขปัญหา และได้นำหลักการความพอเพียงมาปรับใช้ในการทำการเกษตร เข้าใจหลักการของธรรมชาติให้พืชแต่ละชนิดเกื้อกูลกัน โดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยควบคุมภายนอก ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา และผลผลิตที่ได้ยังมีความปลอดภัยตั้งเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภคอีกด้วย

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

สภาพทั่วไปของสวน พื้นที่สวนเป็นที่ดินของคุณเสรีที่ได้รับตกทอดมาจากบิดา มีที่ดินเป็นสวนผสมมีการปลูกไม้ผล และพืชผักหลากหลายชนิด ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ ๒ ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พื้นที่สวนเป็นที่เหมาะแก่การทำการเกษตร มีถนนเข้าถึงสวน การคมนาคมขนส่งและการเข้าไปเยี่ยมชมสะดวกสบาย มีกิจกรรมการผลิตที่หลากหลาย มีการปลูกไม้ผลที่หลากหลาย โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๖ ไร่ ปลูกพืชแบบผสมผสาน แนวคิดในการทำการเกษตรแบบผสมผสานของคุณเสรีคือ อยากกินอะไรก็ปลูก ทำให้ในพื้นที่กว่า ๖ ไร่ แทบไม่มีพื้นที่ว่าง โดยที่มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ซึ่งประกอบด้วย ไม้ผล พืชผัก ปศุสัตว์ ประมง ทั้งนี้พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ คือ ลำไย มะพร้าว และมะยงชิด

เทคนิคการปลูกลำไย

การปลูก

ลำไยที่ปลูกพันธุ์พวงทอง ระยะปลูก ๔ x ๔ เมตร โดยจะมีการตัดแต่งทรงพุ่มอยู่เรื่อยๆไม่ให้ต้นสูง จะช่วยในการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้สะดวกด้วย

เทคนิค โดยจะดัดกิ่งให้อยู่ในแนวนอน

หลุมปลูก ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกอย่างเดียว แต่บางครั้งก็ผสมโดโลไมท์

เมื่อลำไยอายุ ๒ ปีก็เริ่มให้ผลผลิต ทางสวนของคุณเสรีจะมีการบังคับการออกดอก เพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด ตามเทศกาล ทางสวนจึงขายผลผลิตได้ในราคาสูง ลำไยออกดอก ๖ เดือนก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

การดูแลรักษา

- ปีแรกไม่ใส่ปุ๋ย แต่จะใช้น้ำหมักรด
- ปีที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ สูตร ๔๖-๐-๐ โดยใส่ ๒ เดือนครั้ง ครั้งละ ๑ กิโลกรัม
- ช่วงแตกยอดจะมีแมลงวันกินยอดลำไย กำจัดโดยใช้เซฟวิน ๘๕ ฉีดพ่น
- ฉีดพ่นโซเดียมคลอไรด์ อัตราส่วน ๑ กรัม/ น้ำ ๑ ลิตร เพื่อเร่งการออกดอก
- ช่วงติดผลพ่นแคลเซียมโบรอน ๒๐ cc/น้ำ ๒๐ ลิตร เพื่อให้เปลือกลำไยแข็ง ป้องกันการแตกของเปลือก
- การให้น้ำ มีการติดตั้งสปริงเกอร์ทั่วสวน และต้องให้น้ำตลอดปี
- การตัดแต่งทรงพุ่มหลังการเก็บเกี่ยว

ผลผลิต

ลำไยในสวนของคุณเสรีให้ผลมา ๒-๓ ครั้ง และผลผลิตมีปริมาณเป็นที่น่าพอใจ ขนาดลูก ๓.๕ ซม. เป็นขนาดจัมโบ้ หวานกรอบ เนื้อหนา การผลิตลำไยของสวนไม่พอจำหน่าย โดยจะมีพ่อค้ามาสั่งจองถึงสวน ขายปลีกตามงานเทศกาล และการออกนิทรรศการต่างๆ

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. การศึกษาหาความรู้ - ศึกษาจากแหล่งความรู้ เช่น แพลตฟอร์มของเกษตรกร งานวิจัย หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา เรียนรู้จากการอบรม ดูงาน หรือเกษตรกรต้นแบบรายอื่น เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการทำเกษตรแบบเดิมกับวิชาการเกษตร

๒. การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่และต้นทุน ระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ซึ่งเหมาะกับสวนลำไยในพื้นที่ไม่ใหญ่มาก สูตรปุ๋ยและสารเร่งการออกดอกโดยใช้ Sodium Chlorate, แคลเซียม-โบรอน การใช้สารชีวภัณฑ์หรือน้ำหมักเพื่อลดต้นทุนปุ๋ยเคมีในช่วงแรก

๓. การทดลองและปรับใช้ในแปลงจริง ทดลองในบางส่วนของแปลงหรือบางต้นก่อน (เช่นการฉีดพ่นเร่งดอก) จัดบันทึกผลการเปลี่ยนแปลง เช่น จำนวนผลผลิต ขนาดลูก คุณภาพผล

๔. การวางระบบจัดการแบบแม่นยำ วางแผนการให้ปุ๋ย-น้ำ ตามช่วงอายุของต้นและระยะพัฒนาการของพืช ใช้ปฏิทินการเกษตร หรือเทคโนโลยี GIS/IoT หากมีงบประมาณมากขึ้น บันทึกข้อมูลลงสมุด หรือใช้แอปฯ เกษตร

๕. การบำรุงรักษาและประเมินผล ตรวจสอบระบบน้ำ อุปกรณ์ฉีดพ่น ให้พร้อมใช้งานเสมอ ประเมินผลผลิต ราคาขาย และความคุ้มค่าหลังฤดูเก็บเกี่ยว ปรับสูตร/เทคนิคตามสภาพอากาศหรือแนวโน้มตลาด

๖. การขยายผล/ถ่ายทอดความรู้ ถ่ายทอดให้เพื่อนบ้านหรือเกษตรกรในพื้นที่ ใช้สวนเป็น “ศูนย์เรียนรู้” ภายใต้ ศพก. แสดงผลงานในงานนิทรรศการหรือเทศกาลสินค้าเกษตร

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำการเกษตรเชิงคุณภาพของคุณเสรี อุดมลาภ : การปลูกลำไยตามมาตรฐาน GAP ในยุคปัจจุบัน เกษตรกรไทยจำนวนมากเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตผลไม้ที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค หนึ่งในตัวอย่างที่โดดเด่นคือ คุณเสรี อุดมลาภ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในพื้นที่ ๕ ไร่ ซึ่งดำเนินงานตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) อย่างครบถ้วน

คุณเสรีให้ความสำคัญกับการดูแลดินเป็นอันดับแรก โดย ตรวจวิเคราะห์ดินเป็นประจำทุกปี เพื่อทราบค่าความอุดมสมบูรณ์และความเป็นกรด-ด่างของดิน ข้อมูลเหล่านี้นำไปสู่การ ใส่ปุ๋ยตามความต้องการที่แท้จริงของต้นลำไย ทั้งในด้านชนิดและปริมาณ ส่งผลให้ต้นไม้เจริญเติบโตแข็งแรง ลดต้นทุนและป้องกันการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น

นอกจากการจัดการดินแล้ว คุณเสรียังให้ความสำคัญกับ การป้องกันศัตรูพืชแบบเชิงกล (Mechanical control) โดยใช้ ตาข่ายคลุมสวน เพื่อป้องกันค้างคาวและผีเสื้อกลางคืน ซึ่งเป็นศัตรูที่คอยกัดกินผลผลิต วิธีการนี้ช่วยลดการพึ่งพาสารเคมี และยังปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและผู้บริโภค

ในกรณีที่ต้องใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช คุณเสรีจะใช้ เฉพาะในปริมาณที่เหมาะสม และเลือกสารที่มีความปลอดภัยสูง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐาน GAP และไม่ทิ้งสารตกค้างเกินค่ามาตรฐาน

ด้วยการดำเนินงานอย่างมีระบบและใส่ใจในทุกขั้นตอน สวนลำไยของคุณเสรีจึงได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรเอง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด	๓	ชนิด ประกอบด้วย
๑.๑) ลำไย	พื้นที่ปลูกจำนวน	๕-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๒) พุเรียน	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๑-๐ (ไร่-งาน-วา)
๑.๓) มังคุด	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๑-๐ (ไร่-งาน-วา)
๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด	๑	ชนิด ประกอบด้วย
๒.๑) ปลานิล	จำนวน	๕๐ (ตัว)
๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด	๑	ชนิด ประกอบด้วย
๓.๑) ไก่ไข่	จำนวน	๓๐ (ตัว)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้าหลัก มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ลำไย	เป็นเงิน	๑๐,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๒) พุเรียน	เป็นเงิน	๗,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๓) มังคุด	เป็นเงิน	๓,๐๐๐	บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	๒๐,๕๐๐	บาท/ไร่	
รายได้	๓๖,๐๐๐	บาท/ไร่	

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ พืชผักสวนครัว

เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไข่ไก่

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ต้นพันธุ์ ดินผสมพร้อมปลูก

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๕,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ลำไย ทุเรียน มังคุด

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ความมั่นคงทางอาหาร ความคงที่ทางอารมณ์และความสุขจากการทำการเกษตรแบบพอเพียง การได้เป็นต้นแบบและวิทยากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร และประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงการเปิดศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้กับบุคคลที่สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นวิทยาทาน โดยผลผลิตที่ได้ภายในแปลงก็เป็นสิ่งที่ตนเองกล้ารับประทาน เนื่องจากทุกกระบวนการผลิตนั้น ผ่านการใส่ใจ ใช้สารเคมีเท่าที่จำเป็น อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยลดรายจ่ายจากการเกษียณ และมีความภาคภูมิใจมากเมื่อมีการขยายผลในการปลูกลำไยในพื้นที่อำเภอเมืองภูเก็ต

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

คุณเสรี อุดมลาภ ให้ความสำคัญกับการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ดินประจำปีและการใช้ปุ๋ยอย่างแม่นยำ

- ตรวจวิเคราะห์ดินทุกปีเพื่อทราบความต้องการธาตุอาหารที่แท้จริง
- ใส่ปุ๋ยเฉพาะชนิดและปริมาณที่เหมาะสม ลดการใช้ปุ๋ยเกินจำเป็น
- มีส่วนช่วยในการลดการชะล้างธาตุอาหารลงสู่แหล่งน้ำและลดต้นทุนการผลิต

๒. การใช้วิธีป้องกันศัตรูพืชแบบเชิงกล (Mechanical Control)

- ใช้ตาข่ายคลุมสวนเพื่อป้องกันค้างคาวและผีเสื้อกลางคืนแทนการใช้สารเคมี
- ลดปริมาณศัตรูพืชได้อย่างเหมาะสม ลดปริมาณสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมและรักษาสมดุลของแมลงที่เป็นประโยชน์

๓. การปลูกพืชผสมผสานและผักสวนครัวในแปลง

- ปลูกไม้ผลหลายชนิด เช่น ลำไย ทุเรียน มังคุด ลองกอง จำปาตะ ร่มกัน
- ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า
- ลดความเสี่ยงจากการระบาดของศัตรูพืชและช่วยอนุรักษ์ดิน-น้ำ

๔. การใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

- ใช้น้ำเฉพาะช่วงและปริมาณที่พืชต้องการ
- เพื่อลดการสิ้นเปลืองน้ำและรักษาความชุ่มชื้นในดินได้ยาวนานขึ้น

๕. การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ชุมชน

- เปิดสอนเป็นแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาศึกษาวิธีการทำเกษตรที่รักษาสิ่งแวดล้อม
- ร่วมกับหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรเผยแพร่องค์ความรู้และผลลัพธ์จริง
- ขับเคลื่อนให้ชุมชนตระหนักถึงการทำการเกษตรที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและนำแนวทางไปประยุกต์ใช้

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินงานภายใน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ของคุณเสรี อุดมลาภ ไม่เพียงสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ แต่ยังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยเกิดประโยชน์ที่สำคัญดังนี้

๑. การใช้น้ำและสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ จากการตรวจวิเคราะห์ดินประจำปีและการใช้น้ำตามความต้องการที่แท้จริง ช่วยลดการชะล้างธาตุอาหารและสารเคมีลงสู่ดินและแหล่งน้ำ ลดปัญหาสารเคมีตกค้าง ทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่ฟื้นตัว

๒. การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีเชิงกล การใช้ตาข่ายคลุมสวนแทนการใช้สารเคมีโดยตรง ทำให้ลดการปนเปื้อนและรักษาสมดุลของแมลงและสัตว์ที่เป็นประโยชน์ ลดการสะสมของสารพิษในพื้นที่เพาะปลูกและแหล่งน้ำโดยรอบ

๓. การปลูกพืชผสมผสานและสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ การปลูกไม้ผลหลากหลายชนิด เช่น ลำไย ทูเรียน มังคุด ลองกอง และผักสวนครัว ทำให้พื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงขึ้น ส่งผลให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติและลดการระบาดของศัตรูพืชเฉพาะชนิด

๔. การใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ (หากมีการใช้ระบบน้ำหยดหรือการจัดการน้ำแบบเหมาะสม) ลดปริมาณการใช้น้ำโดยไม่กระทบต่อผลผลิต ช่วยรักษาปริมาณน้ำใต้ดินและความชุ่มชื้นในพื้นที่

๕. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์สู่เกษตรกรในชุมชน เกษตรกรที่เข้ามาศึกษาดูงานในศพก. ได้นำแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าไปประยุกต์ใช้ ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการทำการเกษตรที่รักษาสิ่งแวดล้อม และเกิดเครือข่ายเกษตรกรที่ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

คุณเสรี อุดมลาภ เป็นเกษตรกรผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดภูเก็ต ด้วยประสบการณ์และความมุ่งมั่นที่สั่งสมมายาวนาน ทำให้เขาได้รับการยกย่องให้เป็น เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) รวมถึงเคยทำหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และยังเป็น ราชัญเกษตรท้องถิ่น ที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่

คุณเสรีคือผู้ประสบความสำเร็จในการปลูกลำไยเชิงการค้ารายแรกในจังหวัดภูเก็ต โดยมีพื้นที่ปลูกจำนวน ๕ ไร่ ดำเนินงานตามมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) ทุกขั้นตอน ตรวจวิเคราะห์ดินประจำปี เพื่อใส่ปุ๋ยอย่างเหมาะสม ใช้วิธีป้องกันศัตรูพืชเชิงกล เช่น ตาข่ายดักค้างคาวและผีเสื้อกลางคืน ลดการใช้สารเคมี ใช้เท่าที่จำเป็นและเลือกชนิดที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

จากการคลุกคลีและทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเกษตรอำเภอ ถลาง สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต หรือหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คุณเสรียังคง รับรู้

เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ คุณเสรีจึงไม่เพียงเป็นเกษตรกรที่มีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ แต่ยังเป็น ผู้ที่เข้าถึง “คน-พื้นที่-สินค้า” อย่างแท้จริง สามารถประยุกต์องค์ความรู้เดิมกับแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

คุณเสรี อุดมलग เกษตรกรต้นแบบ สามารถเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ได้หลากหลายเรื่อง ได้แก่ การขยายพันธุ์พืช การทำดินผสมพร้อมปลูก การตรวจวิเคราะห์ดิน การลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การเพิ่มผลผลิต โดยใช้เทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการใช้ฮอร์โมนไข่ การพัฒนาคุณภาพ การผลิตตามมาตรฐาน GAP เศรษฐกิจพอเพียง / เกษตรผสมผสาน / เกษตรทฤษฎีใหม่ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นจุดในการให้บริการภาคการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่ การใช้ประโยชน์ศูนย์ในด้านการประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการ ศพก. และแปลงใหญ่ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภาคการเกษตรในระดับพื้นที่

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

นอกจากลำไย คุณเสรียังปลูกไม้ผลหลากหลายชนิด เช่น ทูเรียน มังคุด ลองกอง จำปาตะ รวมถึง ผักสวนครัว ภายในแปลงเกษตรเดียวกัน ทำให้พื้นที่ของเขากลายเป็น แหล่งเรียนรู้เกษตรครบวงจร

ด้วยองค์ความรู้ที่สั่งสมมายาวนานและการเปิดพื้นที่ต้อนรับผู้สนใจ คุณเสรีทำหน้าที่เป็น จุดบริการให้เกษตรกร ประชาชน และนักเรียน-นักศึกษา เข้ามาศึกษาดูงาน อีกทั้งยัง ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเกษตร ซึ่งช่วยพัฒนาการผลิตในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

ความรู้ลึกทั้ง “คน-พื้นที่-สินค้า” จากการคลุกคลีและทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเกษตรอำเภอเถลียง สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต หรือหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คุณเสรียังคงรับรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และสามารถปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่จริง ทำให้เขากลายเป็นเกษตรกรที่เข้าถึง “คน-พื้นที่-สินค้า” อย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ คุณเสรี อุดมलग จึงเป็นตัวอย่างสำคัญของเกษตรกรที่ ใช้ความรู้เดิมผสมผสานกับเทคโนโลยีใหม่ ผลิตผลคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และยังเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเกษตรของจังหวัดภูเก็ต

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

คุณเสรี อุดมलग ไม่เพียงแต่เป็นเกษตรกรผู้ผลิตผลไม้คุณภาพเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น แหล่งบริการข้อมูลและวิชาการเกษตรในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง โดยมีบทบาทสำคัญดังนี้ :

เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ให้กับเกษตรกรในชุมชน เช่น แนวโน้มตลาดสินค้าเกษตร การเตือนภัยศัตรูพืช และนโยบายหรือโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ

เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (On-site Learning) สำหรับเกษตรกร ประชาชนทั่วไป รวมถึงนักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาศึกษาดูงานในแปลงเกษตรจริง

ให้คำปรึกษาและแนะนำเชิงวิชาการ เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล การจัดการดิน การใส่ปุ๋ย การควบคุมศัตรูพืชแบบปลอดภัย และการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้

สนับสนุนการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร ในพื้นที่โดยตรง ผ่านการทำงานร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ถกลาง สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต และหน่วยงานอื่น ๆ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทบาทเหล่านี้ทำให้คุณเสรีไม่เพียงสร้างคุณค่าให้กับสวนของตนเอง แต่ยังเป็นจุดเชื่อมโยงองค์ความรู้ จากภาครัฐสู่เกษตรกรและเยาวชน ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมให้ก้าวหน้าและยั่งยืน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรใน ชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไป ปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติจริงของเกษตรกรในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร และแปลงเรียนรู้ (Farmer Field School) เปิดพื้นที่สวนของตนเองให้เกษตรกรและประชาชนเข้ามา ดูงาน ซึ่งมีการถ่ายทอดผ่านกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ/ฝึกอบรมร่วมกับ สำนักงานเกษตรอำเภอถกลางและสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต ให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ทั้งใน สวนของคุณเสรีและในพื้นที่ของเกษตรกรรายอื่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ ซึ่ง เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเข้าร่วมการประชุมเชื่อมโยง คณะทำงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

เกษตรกรในชุมชน ปรับเปลี่ยนการใช้ปุ๋ย โดยอิงจากผลการวิเคราะห์ดินแบบเดียวกับที่คุณเสรีมากยิ่งขึ้น ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการตรวจวิเคราะห์ดิน มากกว่าการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรแบบวิถีเดิม มีการ นำวิธีการป้องกันศัตรูพืชเชิงกล เช่น การใช้ตาข่ายคลุมสวนแทนการใช้สารเคมีอย่างเดียว เพื่อลดการใช้ สารเคมี นอกจากนี้การจัดการทางกลก็ถือเป็นอีก ๑ ในหลายๆ วิธีของ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เกษตรกรบางราย ปลุกพืชผสมผสาน ตามแนวทางของคุณเสรี เช่น ลำไยร่วมกับทุเรียน มังคุด และผักสวนครัว ซึ่ง มีการขยายผลการปลุกลำไยในพื้นที่อำเภอเมืองภูเก็ต ของนายเสกสรร ไตรรัตน์ ซึ่งได้มาศึกษาดูงานและซื้อต้น พันธ์แล้วนำไปขยายผลปลูกในอำเภอเมือง ซึ่งเมื่อปี ๒๕๖๖ ก็เริ่มให้ผลผลิตในปีแรก และปัจจุบันก็มีแนวโน้มจะขอ การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี GAP เริ่มนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรใหม่ ๆ มาใช้ เช่น ระบบน้ำหยด หรือการใช้ปุ๋ยอย่างแม่นยำ

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

คุณเสรี อุดมลาภ ได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่เกษตรกร ร่วมกิจกรรมและ โครงการต่าง ๆ ภายใต้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการส่งเสริมการผลิตพืชคุณภาพ มาตรฐาน GAP และเกษตรปลอดภัย เป็น วิทยากรหรือเกษตรกรต้นแบบ ในการฝึกอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการด้านพืชสวน และการจัดการศัตรูพืช การประสานงานกับชุมชนและเครือข่ายเกษตรกร เปิดสวนเป็น แปลงเรียนรู้และแปลง ต้นแบบ ให้เกษตรกรในพื้นที่เข้ามาดูงานและทดลองปฏิบัติ สนับสนุนการสร้าง เครือข่ายเกษตรกรในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหา ประสานงานกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) เพื่อผลักดันกิจกรรมด้านการเกษตรผ่านโรงเรียนและงบประมาณของท้องถิ่นที่ตอบสนองความ ต้องการของพื้นที่ ซึ่งทำให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับ องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจริง และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสทางการตลาด ให้กับผลผลิต เนื่องจากเกษตรกรร่วมกันผลิตสินค้า มาตรฐานเดียวกัน ช่วยสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเกษตร และการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงทางอาหารและการทำการเกษตรแบบยั่งยืน

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

นายเสรี อุดมลาม มีบทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของอำเภอดง จังหวัดภูเก็ต เนื่องจากเป็นศูนย์หลัก และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตรของอำเภอดง เป็นที่ยอมรับจากเกษตรกร ประชาชนและประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศูนย์เครือข่าย เป็นผู้นำทางความคิดและเข้าร่วมการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานภาคการเกษตรอยู่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ พร้อมเป็นผู้แทนจากอำเภอดง เข้าร่วมประชุม เสนอความคิดเห็น แผนงานและโครงการขับเคลื่อนภาคการเกษตรในพื้นที่ในระดับจังหวัดและเขต

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน คุณเสรี อุดมลาม เป็นเกษตรกรต้นแบบเจ้าของ ศพก.หลัก จึงได้รับเกียรติให้เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและแปลงใหญ่ โดยนอกจากสมาชิก ศพก. และแปลงใหญ่แล้วยังมีผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมด้วย

ผลงานในด้านการส่งเสริมการเกษตร

- ๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรแบบยั่งยืน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินวิสาหกิจชุมชน
- ๓) ส่งเสริมและให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้

มาตรฐาน

- ๔) ส่งเสริมและให้การสนับสนุนการพัฒนาองค์กรเกษตรกร ในการสร้างองค์ความรู้สู่ชุมชน

เข้มแข็ง

- ๕) ส่งเสริม สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรักในอาชีพการทำเกษตร

๖) ผลักดันให้ผลผลิต พื้นที่การเกษตรของจังหวัดภูเก็ต เป็นแหล่งอาหารหลักของจังหวัด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนางานเกษตรให้คงอยู่ต่อไป

- ๗) ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรท่องเที่ยวชุมชน

๘) ร่วมมือสนับสนุนศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าคลอกเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อผลักดันแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

- ๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

คุณเสรีเป็นบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในด้านต่างๆอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากการที่คุณเสรีเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน นอกจากนี้คุณเสรีได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรอำเภอดงให้เป็น Smart Farmer ต้นแบบสาขาเกษตรผสมผสาน ปี ๒๕๕๗ และเป็นผู้นำต่างๆในชุมชนได้แก่

- อาสาสมัครหมู่ที่ ๒ ตำบลป่าคลอก (ส่งต่อให้นายกานต์ อุดมลาม บุตรชายสืบสานต่อ เนื่องจากตนเองอายุเกิน)

- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักตำบลป่าคลอก
- ประธานศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ผล
- ประธานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลป่าคลอก
- ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
- อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

- ประธานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนป่าคลอก
และยังเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจ เข้ามาศึกษาดูงาน และเป็นพี่เลี้ยงให้ในการทำการเกษตรให้แก่ผู้สนใจ
- ๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นายเสรี อุดมลาภ เกษตรกรต้นแบบ นอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ พร้อมเสียสละทรัพยากร เวลา และร่างกาย เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยเฉพาะการมีบทบาทในการ ช่วยเหลือ แก้ไข และยกระดับภาคการเกษตรในชุมชน

เกษตรกรต้นแบบหลายรายได้อุทิศพื้นที่ของตนเองให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)” เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่เกษตรกรในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ความเสียสละนี้ครอบคลุมตั้งแต่

๑. การเปิด พื้นที่ส่วนตัว ให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้ ดูงาน และฝึกปฏิบัติ
๒. การแบ่งปัน องค์ความรู้จากประสบการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการผลิต การจัดการต้นทุน การตลาด หรือการปรับตัวต่อภัยธรรมชาติ
๓. การทำหน้าที่เป็น วิทยากรภูมิปัญญาเกษตร ที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรายอื่นๆ ด้วยความเต็มใจ
๔. การมีบทบาทใน การวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางการพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด

๕. การเสียสละของเกษตรกรต้นแบบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรรายอื่นเท่านั้น แต่ยังเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืนในระดับพื้นที่

ด้วยจิตอาสาและความมุ่งมั่นอย่างไม่หยุดยั้ง เกษตรกรต้นแบบจึงสมควรได้รับการยกย่องว่าเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรจากฐานราก” ที่สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ชุมชน และเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ดูแลดินให้เหมือนดูแลรากชีวิต แล้วพืชจะให้ผลผลิตอย่างมีคุณค่า”

การปลูกลำไยในภูเก็ตไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะไม่ใช่พื้นที่ปลูกดั้งเดิมของพืชชนิดนี้ แต่ผมเชื่อว่าถ้าจัดการอย่างถูกวิธี พืชอะไรก็อยู่ได้

ผมเริ่มต้นจากการเข้าใจ ‘ดิน’ ก่อน เพราะดินคือหัวใจของการเกษตร ผมทำดินผสมเอง ปรับปรุงให้เหมาะกับลำไย โดยไม่พึ่งพาแค่ปุ๋ยเคมี ใช้ปุ๋ยเท่าที่จำเป็น ควบคู่กับการให้ธาตุอาหารจากธรรมชาติ และวางแผนให้น้ำอย่างเหมาะสมตามช่วงการเจริญเติบโตของพืช

ผมไม่ได้ใส่ปุ๋ยตามความเคยชิน แต่ดูตามพัฒนาการของต้นไม้ เราต้องเข้าใจว่าพืชต้องการอะไรในแต่ละช่วง ไม่ใช่แค่รดน้ำใส่ปุ๋ยแล้วรอเก็บเกี่ยว

ผมใช้มาตรฐาน GAP เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ไม่ใช่แค่ให้กับตลาด แต่กับตัวเองด้วย ว่าเรากำลังทำเกษตรอย่างปลอดภัยและยั่งยืน

สิ่งที่ผมเรียนรู้คือ ถ้าเราให้ความใส่ใจทุกขั้นตอนตั้งแต่ดินจนถึงผลผลิต มันไม่ใช่แค่ทำให้พืชงอกงาม แต่มันทำให้เราเติบโตไปพร้อมกัน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

นายสมชาย

เจียมตัว

เกษตรอำเภอถลาง

นางสาวธิดา	ทองนุ่น	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นางสาวจันทร์จิรา	เอียดชะตา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
นายณณพณ์	อัยสานนท์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ การเตรียมการ

๒.๑.๑ การติดต่อเกษตรกรต้นแบบ (ประสานงานเบื้องต้น / ติดต่อความเป็นไปได้ในการให้ข้อมูล)

๒.๑.๒ การตั้งทีมถอดบทเรียน (ประสานงานเบื้องต้น / แจ้งเตรียมความพร้อมและประเด็นในการถอดบทเรียน)

๒.๒ การเก็บข้อมูล

๒.๒.๑ การสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ (โดยใช้คำถามแบบ ๕W๑)

๒.๒.๒ สังเกตจากสภาพแวดล้อมจริง (ดูวิธีการบริหารจัดการแปลง / เทคนิคหรือวิธีการเฉพาะตัว)

๒.๒.๓ การรวบรวมเอกสาร / ภาพประกอบ (แผนผังแปลง / ข้อมูลรายได้ - ต้นทุน / กระบวนการผลิต)

๒.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๔ การติดตามและต่อยอด

๒.๕ การถ่ายทอด เผยแพร่และขยายผล

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เนื่องด้วยประเด็นในการถอดบทเรียน มีประเด็นในการถอดบทเรียนที่ค่อนข้างเยอะ ครอบคลุมหลากหลายประเด็น ซึ่งการถอดบทเรียนแต่ละครั้ง ต้องใช้ทีมในการลงพื้นที่เพื่อถอดบทเรียน จึงค่อนข้างมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา อีกทั้ง การถอดบทเรียนที่ได้ส่วนใหญ่จะได้เป็น “เรื่องเล่า” ฉะนั้น คณะทำงานจะต้องสังเกตุ แปลง วิธีการปฏิบัติเชิงเกษตรกรควบคู่ไปด้วย

